

Univerza v Mariboru

Univerzitetna knjižnica Maribor

Konferenca

Znanstvene revije Slovenije in raziskovalni podatki

28. januar 2020, Ljubljana

Pregled zgledov po svetu

Mag. Dunja Legat, UKM

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

Slovenija – znanstveni časopisi

- 147 revij sofinancira ARRS (rezultati razpisa za 2019 in 2020)
- **Pogoj razpisa:** publikacije, katerih izdajo sofinancira Agencija, **se morajo predstaviti v spletnem mediju;** (obvezna je oddaja revij v predpisani elektronski obliki Narodni in univerzitetni knjižnici za namene objave na **javno dostopnem portalu Digitalna knjižnica Slovenije** ob izdaji ali najkasneje ob izdaji naslednje številke.

8. Odprti/prosti dostop do recenziranih znanstvenih objav

V skladu z Nacionalno strategijo odprtega dostopa do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov v Sloveniji 2015-2020* mora vsak upravičenec v obdobju od leta 2015 do leta 2020 zagotoviti odprti dostop do vseh recenziranih znanstvenih objav, ki se nanašajo na rezultate iz nacionalno financiranih raziskav. Publikacije izdajateljev s sedežem v Sloveniji, ki vsebujejo recenzirane članke in je njihovo izdajanje sofinancirano z nacionalnimi javnimi sredstvi, morajo biti odprto dostopne. Recenzirani članki iz teh publikacij morajo biti odprto dostopni takoj ob objavi, avtorske pravice naj bodo upravljane s prostimi licencami.

Prijavitelji se zavežejo, da bodo zagotovili prost dostop do spletnih izdaj sofinanciranih digitalnih publikacij.

Nacionalna strategija odprtega dostopa

Nacionalna strategija odprtega dostopa do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov v Sloveniji 2015–2020

Pilotni program *Odprti dostop do raziskovalnih podatkov* se nanaša na dve vrsti podatkov:

1. podatke, vključno s povezanimi metapodatki,⁴³ ki so potrebni za validacijo rezultatov, predstavljenih v znanstvenih publikacijah. Objaviti jih je potrebno takoj, ko je to mogoče.
2. druge podatke,⁴⁴ vključno s povezanimi metapodatki, kakor so opredeljeni in v rokih, določenih v načrtu ravnanja z raziskovalnimi podatki.

Neuresničen cilj

NASLOVI A-Ž

1332

PROST DOSTOP

732723

OMEJEN DOSTOP

56592

LEDAR

385527

Zgodovinski časopisi in časniki

Znanstveni in strokovni časopisi

Drugo časopisje

Pravice

- CC BY - priznanje avtorstva (808)
- CC BY-NC - priznanje avtorstva, nekomercialno (100)
- CC BY-NC-ND - priznanje avtorstva, nekomercialno, brez predelav (691)
- CC BY-ND - priznanje avtorstva, brez predelav (49)

Pravice

- CC BY-SA - priznanje avtorstva, deljenje pod istimi pogoji (491)
- CCo - odrečene pravice, prosta uporaba (115)
- javna domena (267622)
- pravice pridržane (383765)
- status pravic neznan (49895)

Dostop

- Prost (740182)** ❌
- Omejen (vsi računalniki v prostorih NUK) (34)

V Sloveniji

PROST DOSTOP

- Creative Commons ??
- Raziskovalni podatki ??
- Diamantni odprti dostop – „APC free open access journals“ - ??
- ARRS razpis za povračilo stroškov plačila objave v odprtem dostopu „APC“ (komercialni založniki)

Trendi

- **Univerzitetno založništvo** (ang. Academic led Publishing -
- **Skupnostno založništvo** (ang. Community led Publishing)
- **S knjižnico podprto založništvo** (ang. Library led Publishing)
- **Z repozitoriji podprto založništvo** (ang. Repository led Publishing)

Vloga novih pojavnih oblik založništva

Npr. s knjižnico podprto založništvo (Library publishing Coalition; <https://librarypublishing.org/>):

- „... niz aktivnosti, ki jih upravljajo institucije, knjižnice, asociacije ... „
 - **Podpiranje ustvarjanja in razširjanja znanja (V OBLIKI OBJAV IN PODATKOV)**,
 - **Ohranjanje znanstvenih, strokovnih objav in učnih vsebin.**

DISEMINACIJA – deljenje in ponovna uporaba

Science Europe - Plan S

Čeprav se načela Plana S nanašajo na recenzirane akademske objave, koalicija S močno podpira, da se tudi

raziskovalni podatki odprto dostopno objavijo po načelu „odprto kolikor je mogoče in zaprto kolikor je potrebno“.

Podpirajo tudi zgodnje deljenje raziskovalnih rezultatov v obliki preprintov.

POT: odprto dostopni časopisi in odprto dostopne platforme – POMEMBNI REPOZITORIJI

Raziskovalni podatki

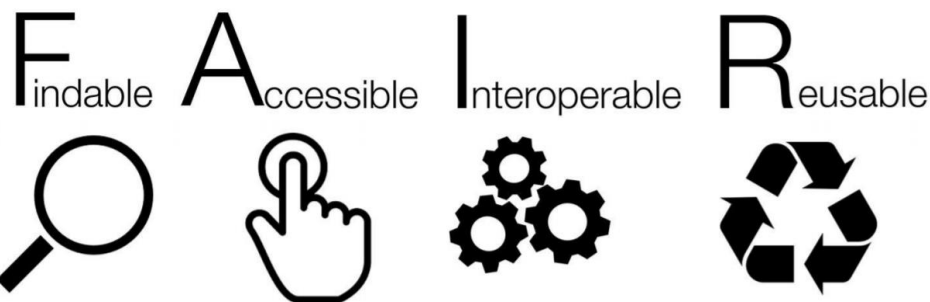
- Vse več založnikov in revij ustvarja politike, ki zahtevajo ali priporočajo, da se zraven objavljenih člankov objavijo tudi raziskovalni podatki.
- Te politike so pomemben del premika k **ponovljivi znanosti** in spodbujajo ponovno uporabo podatkov.
- Pionirsko delo založnikov, kot je Springer Nature, ki so vzpostavili štiri standardne vrste politik za svoje revije.
- Mednarodna prizadevanja za **standardizacijo podatkov in politiko podatkov** „Research Data Alliance“

- 85 % raziskovalcev bi uporabilo podatke drugih, če bi bili enostavno dostopni
- 74 % jih verjame, da bi se lahko njihovi podatki uporabili na drugi način (v drugih disciplinah), toda
- le 36 % raziskovalcev poroča, da so njihovi podatki enostavno
- dostopni

Upravljanje s podatki

- Identifikacija (trajni identifikatorji: DOI, ORCID, ...)

- Opis in najdljivost (FAIR 15 načel)
- Recenzija podatkov
- Citiranje podatkov

Področni repozitoriji,
institucionalni repozitorij,

re3data.org
REGISTRY OF RESEARCH DATA REPOSITORIES

Upravljanje s podatki

■ Recenzija podatkov

(priporočljivo branje:

<https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1704/1704.02236.pdf>)

■ Citiranje podatkov

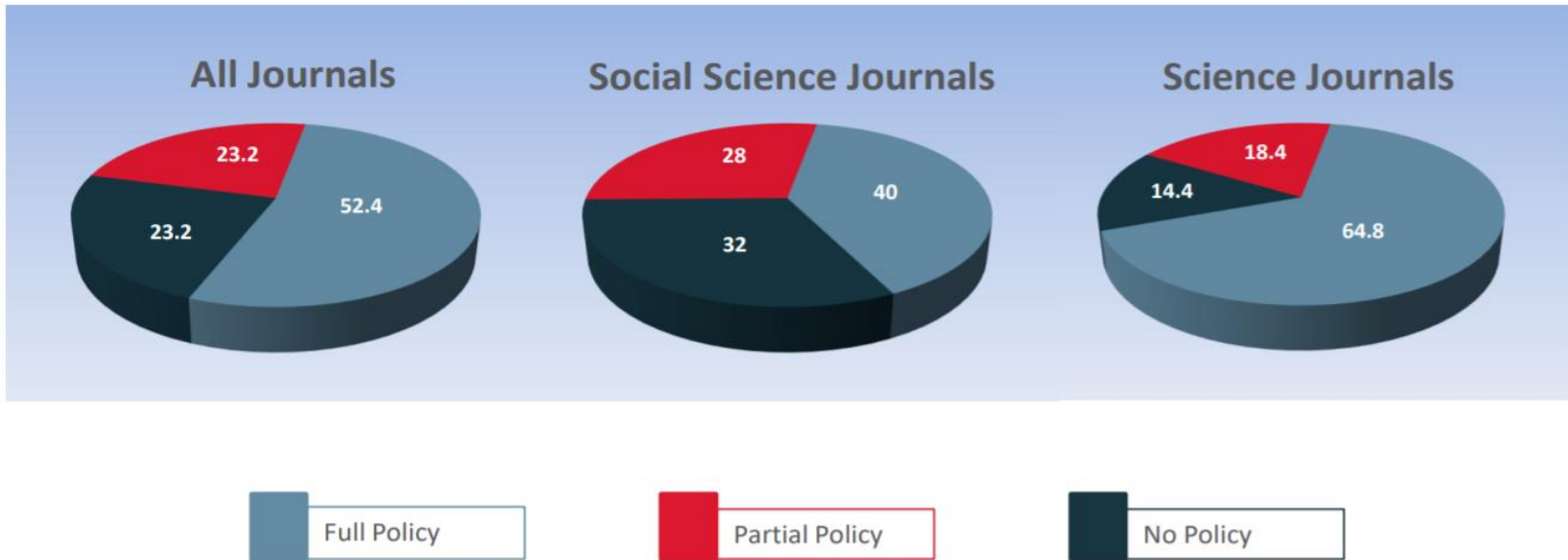
Editorial Review (9 Criteria)
Metadata Quality (9 Criteria)
Data Quality (15 Criteria)
Methodology (12 Criteria)
Other – (11 Criteria)

DC¹
Data Citation Principles

JOINT DECLARATION OF DATA CITATION PRINCIPLES - FINAL

When citing please use: Data Citation Synthesis Group: Joint Declaration of Data Citation Principles. Martone M. (ed.) San Diego CA: FORCE11; 2014 <https://doi.org/10.25490/a97f-egykh>

Springer Nature

Data source: Linda Naughton, JISC Journal Research Data Policy Bank project presentation (n = 250)

“The evidence shows that the current research data policy ecosystem is in critical need of standardization and harmonization”

-- Naughton, L. & Kernohan, D., (2016). Making sense of journal research data policies. Insights. 29(1), pp.84–89. DOI: <http://doi.org/10.1629/uksg.284> **SPRINGER NATURE**

Springer Nature

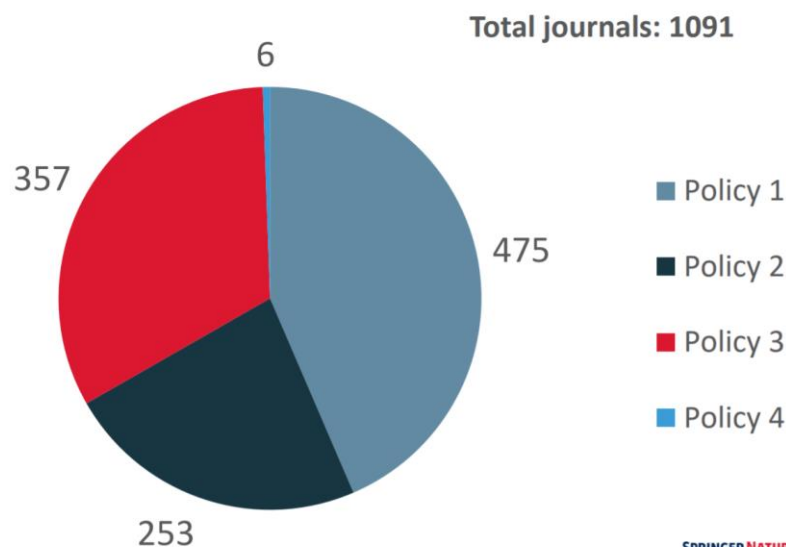
Policy Types

Vse štiri politike:

- dajejo prednost deljenju podatkov preko repozitorijev,
- dovolijo navedbo podatkovnih nizov v seznamih uporabljene literature oz. bibliografijah
- spodbujajo sodelovanje z založnikom, da se zagotovi kompatibilnost s politiko financerjev.

Policy adoption across journals

Springer Nature in OpenAIRE sodelujeta pri razvoju odprte znanosti

Sporazum z Springer Nature o izvajanju rudarjenja po besedilih in podatkih v celotnih besedilih in poglavjih Springer-ja, ne glede na njihov status odprtega dostopa in pravic dostopa, kar bo olajšalo odkrivanje podatkovnih nizov povezanih z objavami, in obratno. Spodbudilo bo ponovno uporabo podatkov, olajšalo iskanje in dostop do podatkovnih nizov s ciljem spodbujati nadaljnje raziskave.

Transparentnost v raziskovanju in reprodukcija rezultatov

C O P E

Committee on Publication Ethics

Data and reproducibility

Journals should include policies on data availability and encourage the use of reporting guidelines and registration of clinical trials and other study designs according to standard practice in their discipline

OSFHOME

TOP GUIDELINES

TRANSPARENCY AND OPENNESS PROMOTION

THE GUIDELINES

Transparency, open sharing, and reproducibility are core values of science, but not always part of daily practice. Journals, funders, and societies can increase reproducibility of research by adopting the TOP Guidelines and helping them evolve to meet the needs of researchers and publishers while pursuing the most transparent practices.

8 MODULAR STANDARDS

Citation Standards Describes citation of data	Data Transparency Describes availability and sharing of data
Analytical Methods Transparency Describes analytical code accessibility	Research Materials Transparency Describes research materials accessibility
Design and Analysis Transparency Sets standards for research design disclosures	Preregistration of Studies Specification of study details before data collection
Preregistration of Analysis Plans Specification of analytical details before data collection	Replication Encourages publication of replication studies

ACROSS 3 TIERS

- 1 DISCLOSURE:** the final research output must disclose if the work satisfies the standard
- 2 REQUIREMENT:** the final research output must satisfy the standard
- 3 VERIFICATION:** third party must verify that the standard is being met

WHAT DOES YOUR SIGNATURE MEAN?

A statement of approval for the principle of rewarding transparency in research.

The organization commits to review the standards within one year and determine which are appropriate for their field.

OVER 5,000 JOURNAL SIGNATORIES

LEARN MORE AT [COS.IO/TOP](https://cos.io/top)

Science Europe

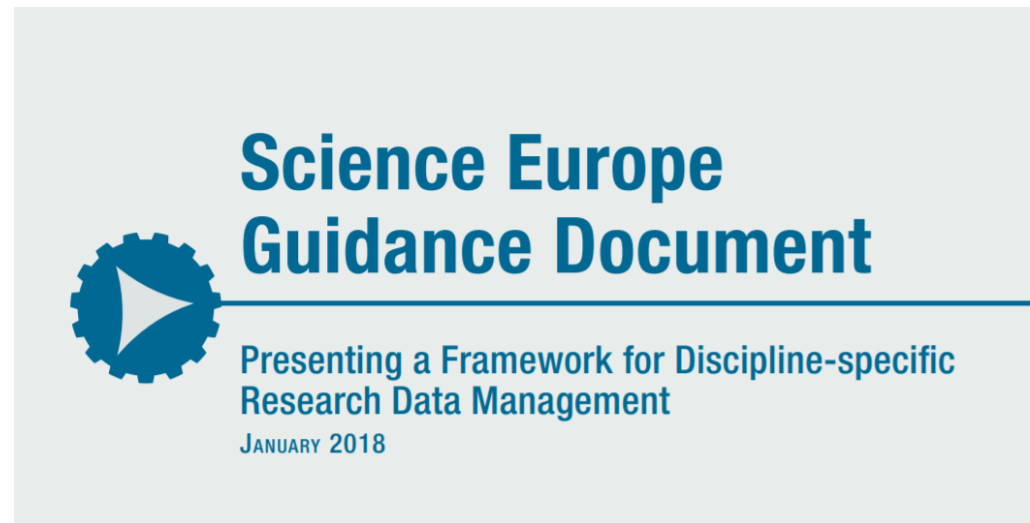
- OSNOVNE ZAHTEVE ZA NAČRTE UPRAVLJANJA PODATKOV
 - Opis podatkov in zbiranje ali ponovna uporaba obstoječih podatkov
 - Dokumentacija in kakovost podatkov
 - Shranjevanje in varnostno kopiranje med raziskovalnim procesom
 - Pravne in etične zahteve, kodeks ravnanja
 - Deljenje podatkov in trajno hranjenje
 - Odgovornost in viri za upravljanje podatkov

- **MERILA ZA IZBOR ZANESLJIVIH REPOZITORIJEV**
 - Zagotavljanje trajnih identifikatorjev (PID)
 - Metapodatki
 - Dostop do podatkov in licence za uporabo
 - Deljenje podatkov in trajno hranjenje
 - Trajno hranjenje
- **UVELJAVITEV OSNOVNIH ZAHTEV V PREDLOGI NRRP**

Science Europe

Različne znanstvene skupnosti se že ukvarjajo s temo raziskovalnih podatkov (RDM)

Domain	Community
Humanities	DARIAH
Humanities: Archaeology	PARTHENOS- ARIADNE
Linguistics: Language Data	CLARIN
Social Sciences: Survey Research	CESSDA
Social and Behavioural Sciences: Psychology	Psychology departments and associations
Social Sciences: Ageing Studies	SHARE, TILDA
Life Sciences: Bio-informatics	ELIXIR, FORCE11/ RDA FAIRSharing
Plant Science	ERA-CAPS (former WG on RDM)
Climate Research	ICOS

Vir:
https://www.scienceeurope.org/media/nsxdyvqn/se_guidance_document_rdmps.pdf

Obzorje 2020 – ES pilot o odprtih podatkih

What is the EC Open Research Data Pilot?

The Open Research Data Pilot of the European Commission enables open access and reuse of research data generated by Horizon 2020 projects. There are two main pillars to the Pilot: developing a [Data Management Plan](#) (DMP) and providing open access to research data, if possible.

The conditions you have to adhere to, are:

- Develop (and keep up-to-date) a Data Management Plan (DMP).
- Deposit your data in a research data repository.
- Ensure third parties can freely access, mine, exploit, reproduce and disseminate your data.
- Provide related information and identify (or provide) the tools needed to use the raw data to validate your research.

The Pilot applies to:

- The data (and metadata) needed to validate results in scientific publications.
- Other curated and/or raw data (and metadata) that you specify in the DMP.

Horizon Europe 2021 - 2027

Lessons Learned from Horizon 2020 Interim Evaluation

Support breakthrough innovation

Create more impact through mission-orientation and citizens' involvement

Strengthen international cooperation

Reinforce openness

Rationalise the funding landscape

Encourage participation

Key Novelties in Horizon Europe

European Innovation Council

R&I Missions

Extended association possibilities

Open science policy

New approach to Partnerships

Spreading Excellence

Rules for participation: continuity and simplification

Horizon Europe 2021 - 2027

Open Science across the programme

Open Science

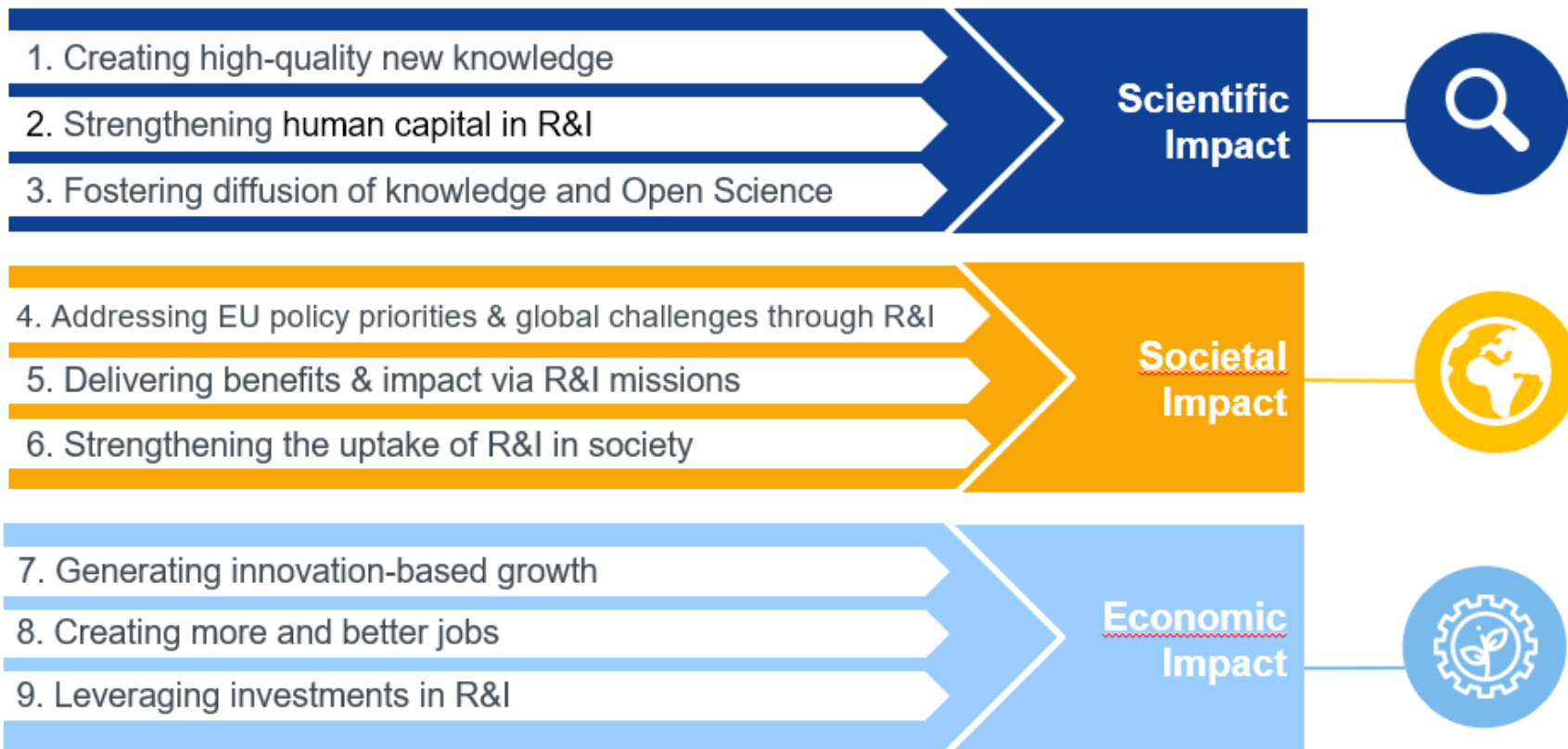
Better dissemination and exploitation of R&I results and support to active engagement of society

Mandatory Open Access to publications: beneficiaries shall ensure that they or the authors retain sufficient intellectual property rights to comply with open access requirements

Open Access to research data ensured: in line with the principle "as open as possible, as closed as necessary"; Mandatory Data Management Plan for FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Re-usable) and Open Research Data

- Support to researcher skills and reward systems for open science
- Use of European Open Science Cloud

Key impact pathways to track progress

HVALA !